

Zápis z obhajoby disertační práce

Studentka:	Mgr. Milada Závodská
Datum narození:	22. 2. 1977
ID studia:	51562503
Studijní program:	Historické vědy
Studijní obor:	Dějiny a kultury zemí Asie a Afriky
Název práce:	„Rudolf Daniel: Housle a kůň. Historická analýza rukopisu se zřetelem k autorovu společenskému působení v poválečném romském etnoemancipačním hnutí v Československu“
Jazyk práce:	čeština
Jazyk obhajoby:	čeština
Školitel:	PhDr. Mgr. Jan Červenka, Ph.D.
Oponenti:	PhDr. Arne Mann, CSc. Mgr. Matej Spurný, Ph.D.
Datum obhajoby:	30. 6. 2016
Místo obhajoby:	UK FF v Praze, Celetná 20, 116 38 Praha 1, místnost č. 238
Termín:	řádný
Předseda komise:	doc. PhDr. Pavel Sládek, Ph.D.

11:04

Školitel představil doktorandku. Téma romisticko-religionistické se v průběhu práce změnilo po setkání s postavou Rudolfa Daniela a to až v polovině doby.

11:06

Doktorandka nejprve představí obecněji stav bádání o dějinách Romů. Pak se dostane k práci samotné. Vysvětluje, proč rukopis Housle a kůň není přílohou práce – důvodem byla autorská práva. Bude částečně svoji prezentaci číst.

Pramenná základna k dějinám Romů je specifická – písemné prameny romské provenience vznikají až ve 20. století. Romština byla předtím neliterárním jazykem. Doktorandka má současně powerpointovou prezentaci, na které ukazuje bibliografii k dějinám Romů.

Soustředí se na osobu Rudolfa Daniela. Jeho texty byly publikovány a existují i publikace o něm – prof. Nečas, doc. Pavelčíková. Nikdo se nezabýval diplomovou prací Rudolfa Daniela a vztahy k Svazu Cikánů Romů. Totéž platí o práci M. Holomka.

Doktorandka se ve své práci zabývala kritickou analýzou rukopisu Housle a kůň, který se dochoval v pozůstalosti antropologa dr. Pavelčíka. Dále jej využila jako historický pramen doc. Pavelčíková.

11:15

Doktorandka přechází k obsahu dis. práce. Představuje strukturu své práce. Časové vymezení je konec 18. století až 70. léta 20. století. Kladla si za úkol prozkoumání rukopisu Housle a kůň, a to na třech liniích. Rkp se zachoval mimo rodinu, všechny tři linie se prolínají, to se odráží v křížových odkazech. Linie A – biografie Rudolfa Daniela v období zahrnutém v rkp. Doktorandka shrnuje životní příběh Rudolfa Daniela od narození do dokončení rkp. Linie B – biografie Rudolfa Daniela po dokončení rkp, zejména jeho aktivit

spojených s organizací Svazu Cikánů Romů, v této linii dochází i k úmrtí Rudolfa Daniela. Linie C – osud rkp po úmrtí jeho autora.

Výsledky práce: ve výkladu všech tří linií bylo dosaženo dílčích závěrů, jež odpovídají na předběžnou hypotézu – rkp obsahuje autobiografické prvky Rudolfa Daniela 1911-1978. Není nutno pochybovat o atribuci. V závěru provádí přehled historických reálií, jež byly při zpracování odhaleny. Za významné považuje otevření nových témat, heuristiky, výhledy k novému bádání.

11:22

Navazující práce badatelská: doktorandka pokračuje ve zkoumání osobnosti Antonína Daniela, vrstevníka Rudolfa Daniela. Osobnost Františka Šlégra. Dějiny obchodu s koňmi. Recepce zákon o potulných Cikánech. Doktorandka ukazuje obraz z roku 1930, ukazující starou cikánskou osadu u Oslavan. Detaily obrazu souhlasí s popisy v rkp. Obrazů s tímto tématem Svoboda namaloval ještě šest. Informace, kdy Rudolf Daniel zemřel, že maminka i dcera, která měla vlastní rodinu, toto se doktorandka dozvěděla až v závěru své práce. Naváže kontakt s vnučkou Rudolfa Daniela a uvažuje o kritickém vydání rkp Housle a kůň, odmítá to učinit bez vědomí existujících dědiců.

11:26

Dr. Červenka dodává, že doktorandka svoji práci dělala po nedělích, nikoli jako zaměstnankyně Muzea romské kultury. Na katedře si již vybrala celou svoji letošní dovolenou.

11:27

Doktorandka sděluje, že provádí výzkum v muzeu v Uherském Brodě. Chce se tam vrátit kvůli bádání o Antonínu Danielovi.

11:29

Dr. Mann cituje podstatné části ze svého posudku (čte doslova).

11:35

Dr. Spurný resumuje podstatné části svého posudku. Zmiňuje, že práce má z hlediska sociálního historika nedostatky. Opakování informací, citátů, sdělení, jak heuristických záležitostí, tak vyprávěcích. Souvisí to se strukturou práce, nelze snadno odstranit. Hlavní úskalí: autorka zmiňuje, že vychází z historické metodologie, ve skutečnosti spíše používá historické metody. Osvědčuje, že si osvojila metody jako komparativní přístup a kritické čtení pramenů. Ale pramen by snad umožňoval analytický přístup a vztažení k obecnějším otázkám a interpretačním rámcům – teorie modernity a teorie nacionalismu. Klíčová otázka, na kterou autorka naráží, ale nerozvíjí ji: vztah procesu modernizace a romských komunit. Modernita se ve vztahu k Romům projevuje disciplinací a útlakem, ale zároveň je étos romských elit spojen s obdivem k „členům vlastního kmene“, kteří např. dosáhli vzdělání. Jak autorka chápe vztah mezi evropskou modernitou a romskou minoritou?

Další rámec: tázání po vztahu majority a minority – jak se nedominantní etnosociální skupina vyrovnává se svým postavením? Jaké jsou formy viktimizace a sebeviktimizace? Tyto věci se v práci objevují, ale nejsou rozvinuty. Stejně tak konflikty uvnitř romské skupiny jako takové – tradičnější a progresivnější proudy? Jak zkoumaný rkp tyto záležitosti reflektuje? A pokud nikoli, co to znamená? Otázka sebepojetí Romů – napomohla by reflexe soudobé literatury o koncepci etnicity. Souvislost pokrevnosti, jazyka, příbuznosti, jak ji chápe autor rkp není pojednána systematicky.

Téma 2. sv. války – recepce – jak se Rudolf Daniel vypořádává se spolupachatelstvím české společnosti? Přihlížení perzekuci. Tábor v Hodoníně – jediným potrestaným byl cikánský kápo a nikoli Češi – jaký byl přístup Rudolfa Daniela k tomuto problému a pokud jej netematizuje, jaké to má důvody? Ohled na čtenáře? Analytičtější tázání by lépe hierarchizovalo celé téma a umožňovalo vyhnout se opakování a naopak analyticky pojednat aspekty související s velkými tématy.

Shrnuje: šíře prozkoumaných pramenů a průnik do nich a zjištění jsou zajímavá. Navrhuje k obhajobě.

11:47

Doktorandka se ohrazuje, i když nerada. Byla představena jako absolventka historie, ale slovo historická metodologie má v práci pouze jednou. Jinak má všude „historické metody“. Teorie modernity jsou pro ni zajímavým tématem, ale není v nich expertem a nezabývá se jimi.

Koncept práce – školitel ji správně upozorňoval, že pokud půjde za rok 1952, dostává se k problematice Svazu Cikánů a Romů. Avšak doktorandka se chtěla soustředit na životopis Rudolfa Daniela. Tak se dostala až k soudobým dějinám, jež jsou pro ni výzvou, ale není v nich expertem. Myslí, že historické metody uplatnila správně. Souhlasí s tím, že se věnovala hlavně badatelské práci, nikoli možným teoretickým přístupům a možnostem interpretace zjištěných faktů. Vysvětluje, jak nalezený dopis na KNV Brna z 8. 6. 1950 ji přiměl k zájmu o celé téma – zmiňuje Rudolfa Daniela a to se jí propojilo s rkp. Například dohledat doklady o vzdělávání – projít archiválie romského dítěte-studenta nebylo jednoduché.

11:58

Doc Sládek poukázal na absenci jakékoli metodologické sekundární literatury – bibliografie obsahuje pouze práce romistické, chybí jakákoli práce teoretická, ať už z jakéhokoli oboru. Pramenný materiál lze jistě studovat a interpretovat z různých perspektiv, literárně-vědní, sociologicko-historické, atd. Ale v bibliografii není nic.

11:59

Prof. Lomová otázku reformulovala: Jakou metodologii doktorandka používá?

12:20

Doktorandka pracovala s rkp analyticky a kriticky a s použitím historické vědy. Na otázku odpovídá konkrétním příkladem – pokud jsou zde historická fakta – jména lokalit, data – jsou neověřena, nelze je přece interpretovat. Uvědomila si, že dokud není určeno autorství, nechce interpretovat. Musela propojovat prameny v různých archivech a konvolut utvořit a uspořádat tak, aby s nimi bylo možné pracovat.

12:03

Prof. Lomová: Konkretizujte, jak kombinujete metodologii romistiky a historické vědy.

Doktorandka: Orientace v genealogii je zásadní pro orientaci v písemných pramenech a komunikaci s pamětníkem. Genealogie jí byla pomocnou vědou historickou.

12:07

Doc. Malečková oceňuje nesmírně obdivuhodnou preliminární výzkumnou práci, patrně na ni vyčerpala celou druhou polovinu času, zatímco v první polovině ještě pracovala na jiném tématu. Soustředění na

biografii je v pořádku, ale biografie není sama o sobě cílem vědecké práce, měla by přinášet něco na víc: literárně-historické, antropologické aj. přístupy.

12:10

Dr. Strnad: Klíčovým problémem bylo tedy přisouzení textu Rudolfovi Danielovi. A najednou vystupuje na povrch otázka, zda lidé okolo něj nějak strukturovali nebo jinak k němu přispěli. Textová kritika se zabývá např. tím, do jaké míry jsou ta či ona díla výsledkem přispění dalších osob – redakčních zásahů z jiných směrů atd. Takové přístupy pak vypovídají o době a prostředí vzniku. Toto by byl výborný materiál pro zkoumání právě z těchto úhlů. Chce to seznámit se s dnes již vyvinutými metodami.

12:13

Dr. Spurný: Co zmínil o možnosti sociální historie, byl návrh, další přístupy jsou možné. Rekonstrukce biografie byla zde skutečně složitější, než v jiném případě. Pro čtenáře je rekonstrukce života nějakého Rudolfa Daniela [nezajímavá], hodnotou pro romistický výzkum je třeba význam [takové biografie] pro pochopení fenoménu romských elit, jenž je vnitřně rozporný.

12:15

Doktorandka se vším souhlasí a potvrzuje jí to, co celou dobu věděla – že jde o významný historický pramen. Disertace je rukověť pro následující i vlastní práci. I při finalizaci textu práce na to myslela, i když v práci to nemá teoreticky podloženo, jak by mohlo být. Na jednom z příkladů (příběh přítele Františka) ukazuje, že její faktografický výzkum dokazuje, že příběh přítele Františka naopak vložil autor do rkp až později. Na textovou kritiku narazila, ale nepoužila ji, protože množství informací, které zjišťovala [bylo příliš veliké] a protože existuje literatura prof. Nečas a doc. Pavelčíkové ji přiměla k ještě detailnější faktografické práci.

12:21

Do. Sládek reaguje na poznámku dr. Manna o velké práci, kterou doktorandka vykonala – práce je souhrnem bohatého faktografického a archivního výzkumu, ale je skutečně disertací, pokud – jak se zdá – sestává pouze z preliminárního a jistě nesmírně náročného shromáždění faktů? Výzkum probíhá standardně tak, že v prvním kroku je proset pramenný materiál, v druhém se k němu položí badatelské otázky a na ty práce odpoví. Tento druhý krok zde chybí.

12:21

Doktorandka celou práci konzultovala s prof. Nečasem, ten ji upozorňoval, že koná klasickou dějepisnou práci. Doktorandka je přesvědčena, že analytickou a kritickou práci čtení dosáhla více, než jen co by dokázala na základě pomocných věd historických.

12:23

Prof. Lomová: Jak by doktorandka charakterizovala žánr pramene?

Odpověď: Memoárový žánr – autor propojuje svoji vlastní autobiografii, stejně jako informace o dějinách Cikánů, jak se s nimi seznámil v sekundární literatuře. Sám deklaruje, že protože neexistuje podobná kniha o Cikánech, rozhodl se takovou napsat.

Prof. Lomová: Nakolik se jedná o historii, nakolik se jedná o reprezentaci?

Odpověď: Rkp je faktografický, ale teprve její práce disertační identifikuje, co z faktografie v rkp je vlastně realita. Tak se opraví řada existujících omylů v sekundární literatuře.

12:27

Dr. Červenka zdůrazňuje význam osoby Rudolfa Daniela. Cituje v tomto smyslu ze svého posudku.

Doc. Malečková: Souhlasí s touto možností, jak téma uchopit. Téma elit je jistě relevantní, jenže v disertaci právě není zpracováno.

Debata komise za přítomnosti školitele a oponentů

12:30

Dr. Strnad: Doktorandka je obětí totálního metodologického zanedbání. Jaké měla metodologické školení? „Hněvivě se obracím na školitele i na předchozí práci oborové rady.“ Rada dříve pustila mnohem horší práce [a dopustila] i nezáměr školitelů.

Dr. Červenka: Zabývala se tématem...

Dr. Strnad: Na základě této historie by se přikláněl ke shovívavosti.

Doc. Sládek: Oborová rada si nese batoh institucionální kontinuity a neměla by radikálně posouvat měřítka v posledním dějství. Připojuje se k postoji dr. Strnada.

Dr. Zouplna: Byl by ochoten celou věc chápat a tolerovat, faktografie sama o sobě by byla relevantní, ale není si jist, zda téma tento přístup je obhajitelný vzhledem k tomuto tématu. Toto nechává na romistech. jako čtenář disertace si myslí, že na dějinách se takovéto práce se píšou.

Dr. Spurný:

Shoduje se s většinou komise. Nároky komise by měly být vysoké, ale dlouho nebyly [takto] nastaveny. A skutečně i na oboru historie by jeho vlastní nároky byly legitimní, ale nikoli samozřejmé.

Prof. Lomová:

Co zaznělo, chápe. Ale nejde o doktorát z romistiky, ale z DAA.

Dr. Zouplna: Obhajoba [doktorandky] byla zanícená, ale reakce [na kritiku] při obhajobě nebyla adekvátní.

Hlasování proběhlo aklamací, skrutátorem byl předseda komise, doc. Sládek (3-2).

Přítomní: dle prezenční listiny: doc. PhDr. Pavel Sládek, Ph.D. (předseda), prof. PhDr. Olga Lomová, CSc., doc. PhDr. Jitka Malečková, CSc., PhDr. Jaroslav Strnad, Ph.D., PhDr. Jan Zouplna, Ph.D., PhDr. Arne Mann, CSc. (oponent), PhDr. Mgr. Jan Červenka, Ph.D. (školitel)

Předseda komise seznámil studenta a přítomné s výsledkem obhajoby: komise hlasovala zdvižením ruky, počet členů komise 5 – přítomno členů komise 5 – kladných hlasů 3, záporných hlasů 2. Obhajoba disertační práce byla klasifikována „prospěla“.

Zapisovatel: Pavel Sládek

Jméno a podpis předsedy komise:
doc. PhDr. Pavel Sládek, Ph.D.

Jméno a podpis dalšího člena komise:
prof. PhDr. Olga Lomová, CSc.

